

De Erkel Korus
MOROD

Musical score for a four-part setting of "45 éves a Kórus". The score is written for four voices (Soprano, Alto, Tenor, Bass) in G major and 4/4 time. The lyrics are in Hungarian. The score includes dynamic markings (*mf*, *cresc.*) and phrasing slurs.

Part	Lyrics
Soprano	Is-tenem: Én Istenem, ad-jál szá-lást. Már meg-nam a jár-ká-lást.
Alto	Én Istenem, ad-jál szá-lást. Én Istenem, ad-jál szá-lást, ad-jál szá-lást.
Tenor	Én Istenem, ad-jál szá-lást. Én Istenem, ad-jál szá-lást, ad-jál szá-lást.
Bass	Én Istenem, ad-jál szá-lást. Én Istenem, ad-jál szá-lást, ad-jál szá-lást.

45 éves a Kórus

Írta, szerkesztette: Merklin Tímea

Design: Balikó András

Nyomdai előkészítés: Zotu Reklám Kft.

Portrék, borítófotók: Garas Kálmán

Egyéb képek: Erkel Kórus

Kiadja: Szombathely Város Erkel Kórus Egyesület

Nyomdai munka: Szignatúra Nyomdaipari Kft.

Ajánlás

2004

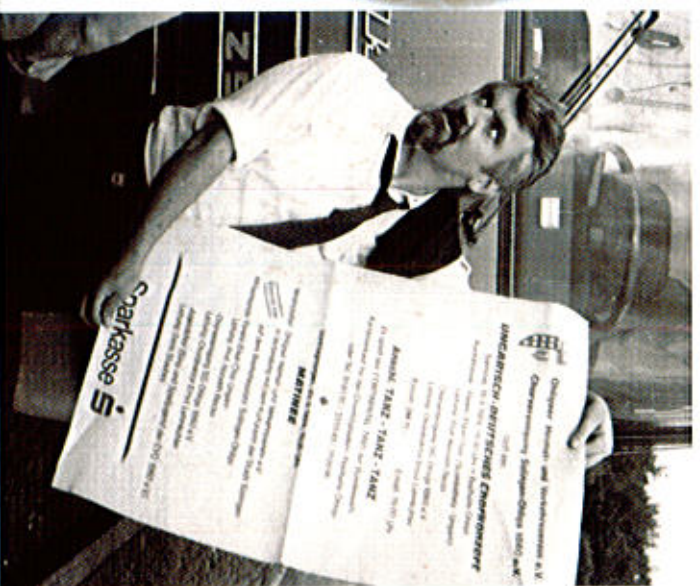
A kórustagok azt mondják: „Mindig jó karmagykot találtunk.
” (A képen együtt a régi és az új: Horváth Rezső
és Winklerné Palotai Ajnácska)

-ben 45 éves az Erkel Kórus. Ezt a jeles évfordulót hangversenyyel ünnepelik meg, amelyre meghívták azokat a régi tagokat is, akik már elkerültek a városból. A születésnapi emlékezés részben arra ad lehetőséget, hogy – mondjuk meg, mert így van – a KÖZÖSSÉG gyökerei elnyúlhassanak a múltba, még akkor is, ha az eltelt évtizedekből jobbra csak az utóbbiaknak személyes részesei a jelenlegi tagok. Másrészt a jubileumi számvetés arra is alkalmat ad, hogy bizakodva tekintsenek a jövőbe, hiszen valamennyi kórustag hosszú távon gondolkodik, és az Erkel Kórus majd' félvszázados fennállása az életképesség bizonyítéka. E bomlékony, gyorsan változó világban a legnehezebb, legválságosabb időszakokat is átvészelték (kétszer is kivált egy-egy csoport), ők megmaradtak. Szállítojévé lett a mondás, ami eredetileg Pál Vilmostól, az egyesület titkártól származik: „Karmagyk jönnék – mennék, de a kórus marad.”

Legújabb kórusaként működnek, próbáhejük a város fenntartásában lévő Művelődési és Sportházban van.

Dr. Bariska István (levéltáros, tolmács és „idegenvezető”):

konferenciáé lettem egy nagyszerű közösség, a Szombathelyi Ertel Korus mellett. A korus vezető kamagya, Horváth Rezső csodát művelt azon a szombat este, 1984. május 19-én is. Emberek is kitudon egészítették ki egymást Horváth Imre helyettes kamagyal. Solingen Ohligs városrészenek ünnepi csarnoka, a Festhalle zsúfolásig megtelt azon az este. A hatalmas, hibátlan magyarságú színpadlilit, nevezetesen, hogy „Szereitell

rálássunk az akkor számunkra meg elképezhetetlen munkaképzésére is. Semmit sem takargattak, de minden szépet megmutattak. Az egész kapcsolatot így lett nagyon hiteles. Utóbb már elmondhatom, hogy a Szombathelyi Művelődési és Sportház, valamint a Volán 17. sz. Vállalata közös fenntartásában működő Ertel Korus a grazi szálláson egyfajta válságstábot hozott létre. Nagyon is valós volt a félelem, hogy az akkor még divatos szokás szerint velünk

Születésnapi koncert a Bartók Teremben Karai József zeneszerző tiszteletére

• Husz éve már, hogy 1984-ben Solingenben járt a szombathelyi Ertel Korus. Solingenben, az acélpengék, kések és ollók világhírű hazájában. Akkor még úgy mondtuk, hogy az NSZK-ban. Ki emlékszik már ennek az izére? Ugyan, gondolk-e még arra, hogy milyen volt a Magdeburg fölötti Helmstedtnél a két Németország, közti határátkelő? Alig hittünk a szemünknek. Kodály, Bárdos, Karai dallamaival érkeztünk, no és Palestina, Victoria és Mozart kottáival. Szóval az egyetemes és a magyar zeneirodalom gyöngyeivel. És ott álltunk egy szögesdróttal, belonnal, őrtornyokkal és géppisztolyal, szegélyezett átkelő kelős közepén. Szorongva, de magyarként valahogy mégis könnyedebbnél. Végül leírta, hogy a humánium üzenete győzött az embertelenség felett. Ma is elgondolkodtató, mi vezette a megfőzőt? Milyen nagyonálúsággal kezeltek a „Kelet” küldötteit? Szóba sem jött a politika. Egyetlen dolog maradt: a lekek találkozája a határokat nem ismerő művészet eszközeivel. Nem voltam a korus tagja. Tolmács, afféle idegenvezető,

köszönjük Önökét”, nem volt üres szólam. Az ott már akkor virágzó civil egyesületi élet barátságát átkörnyezteté üzenete volt ez. Ernst Lehmkuhler, a helyiek kamagya méltán lehetett büszke arra, hogy milyen szépen simult bele Kodály „Esi dala” együttesekébe a helyi korus, a Solingen Ohligs Vegyeskar. Wolfgang Leiser, a solingeni vegyeskar elnöke pedig úgy szervezte meg a Ruhr-vidéki kirándulásokat, hogy izeltőt kapjunk Kölnből, Wuppertalból is, de

utazó politikai vezetés egy része a körusközösség ellen fordul. Nagy megtiszteltetés volt, hogy mint kívülről véleményét is kikérte a művészeti és „társadalmi” vezetés. Így sikerült olyan álláspontot jutni, hogy nem szabad a felmerült problémát túldimenzionálni. A feszültségek még időben elcsendesedtek. Hála Isten, hiszen ebből csak az akkor oly nagyszerű közösség húzhatta volna a rövidet. A siker végül mindenre gyógyír lett. Felejtethetetlen volt.

Winklerné Palotai Ajnácska (két éve az Erkel Kórus karnagya):

• Az Erkel Kórus életem egyik nagy lehetősége. Nem könnyű ma kórushoz jutni. Nagyon megírták, hogy engem választottak, hiszen a főiskola számos karnvezetőt kibocsátott évente. Tulajdonképpen visszahívtak magukhoz, hiszen velük csináltam a diplomahangversenymet 1996-ban. Aztán elmentem más vidékre, Győr mellett, Tényőn lakom, gyerekeim születtek. Nagy boldogság volt, hogy ilyen messziről megkerestek, és elviselt, hogy messziről jövök, nem vagyok itt, csak a próbákon. Ezt a bizalmat meg is kell tartani. Szeretném, ha hosszú ideig működne köztünk ez a kapcsolat. Minden készen van, mire jövök, minden segítséget magkapok tőlük. Nem nekem kell szerveznem a koncerteket, a termet, a hangszereket. Csak a szakmaiságomat adom a munkába, vagyis én állítom össze a műsorokat, de a háttérrel a kórus szervezi meg. Minden héten szerdán és pénteken jövök. Két órát vagyok itt, plussz az út. Kérdezik, nem fárasztó-e. Nem, mert feltölt, sok örömet ad, azzal foglalkozhatom, amit szeretek. Feltöltődöm a barátságokkal, abból a

jó légkörtől, hangulattól, ami a próbákon van. Ok nem azért járnak énekelni, hogy profitálnak, hanem mert ez a szabadidejük. Ebben élük ki a hét felgyűlt feszültségeit. Én pedig rajtuk keresztül megvalósíthatom magamat. Figyelek rá, minden kérésemet teljesítik. Karakétes, széles hangzás az Erkel Kórusé, jól lehet formálni. Különböző feszültségeken lehet felmenni, milyen a hangzás, mert ha meghallgatok egy CD-t, leírtított éneket hallasz, talán több megszólalásból összevágtat anyagot. Ez a kórus egyenesen szól, szólamokon belül is. A férfi-női arányon lehetne változtatni – ezzel egyébként minden kórus küzd – elkezdtem még 5-6 férfiang. Minden szólamban van egy olyan szólámszó, aki biztos kottaolvasó, és ha kell, elviszi a szólamot, külön megtanítja, amit kell. Tudni kell, hogy ez nem csak egy kórus, hanem egy csoport, egy szorososan összetartozó társaság, akik szeretnek együtt lenni kórusmunka nélkül is, természetesen akkor sem énekesz-közé. Engem is barátként fogadtak maguk közé. Most nyáron voltam 30 éves, és olyan születnapot rendeztek nekem!

Összegyűltek, meglepetek, mint a filmekben. Ebből éreztem, hogy közeljük tartozom. A jövőről szólva: megváltozott a világ, másképpen kell viszonyulnunk a kórusmuzsikához. Az a célunk, hogy jól érez-

zük magunkat, de közben értéket is teremtsünk. Ahogy elvárjuk mi magunk között a kikapcsolódás lehetőségét, úgy elvárja a közönség is. Szükség van a klasszikus értékekre, de a szórákózási lehetőségre is. Nehéz megtalálni a határt, hogy ne csúszunk át az olcsóság, a kommersz olcsóira. Az eddigi két éves repertórium, amit együtt énekelünk, a magyar szerzők műveit helyezi előtérbe. Farkas Ferenc, Karai József, Gulácsy László, Udvardy László dalait. Sőt: azzal büszkékedhetünk, hogy Karai József Horváth Rezsőnek és az Erkel Kórusnak írta az „I want to go to heaven” című spirituáléfeldolgozását, amit a 2004. november 6-án a Bartók Teremben tartandó 45. jubileumi hangversenyünkön is énekelünk.

Megmutatjuk, hogy modernet is lehet igényesen énekelni. Büszke vagyok arra, hogy Horváth Rezső tanítványa voltam a Bertszenyi Dániel Főiskola ének-zene – karnvezetés szakán. A

nagyapám, Palotai György is karnagy volt, jól ismerlek egymást Horváth Rezsővel.

Szombathelyi kórusok adtak hangversenyt 2002. áprilisában a Bartók Teremben Karai József 75. születésnapjának tiszteletére, ahol a zene-szerzőt az Erkel Kórus és Horváth Rezső is köszöntötte barátsággal

Vaska László (megszakítás nélkül a legrégibb tagja az Erkel Kórusnak):

• Úgy kerültem ide, hogy a KISZ Kórus egyesült az Erkel Kórusral. A klasszikus kórusmuzsikához ragaszkodunk, ahogy a karnagyaink is. Szívesen énekeltünk Kodály-műveket, szép sikereket értünk el vele. A legnagyobb sikernek azt tartom – a minősítésen kívül –, amikor a Magyar Rádió nyilvános hangversenyén élő adásban énekelt a kórus. Szakmai zsűri pontozással sorolt minket a legjobb nyolc közé a Kóruspódium évi összes adásából. De emlékezetes volt az első spanyolországi turnénk is 1986-ban, amikor egy nemzetközi kórustalálkozón a világ minden tájáról érkezett (japán, amerikai és más) kórusok között szerepeztünk. A kórusnak mindig külföldi vonzása volt, legjobban talán egy családnál lehet hasonlítani. Mindentől testi-lelki nyavalyánkat megoszljuk, és egymás mellé állunk a bajban, legyen az költözés vagy munkanélkülivé válás. Rengeteg nagyszerű ember megfordult itt a 45 év alatt, legalább 100 régi kórustag jelentkezett erre a 2004-es jubileumi koncertre, jönnék azok is, akik elkerültek az ország másik részébe. Még tartó szoros barátságok, kapcsolatok szövődtek a kórusban, ami egy igazi közösség. Voltak nehezebb idők, amikor a kórus részekre szakadt, egyéni, szakmai ambíciók irányították, ki is vált kettő-szer egy-egy csoport. A fájdalmas váltás, válások után is úgy gondolkunk rájuk, mint testvérré, akik elszakadtak. De van egy erős mag, ami mindig együtt maradt. Vannak, akik most is tudják úgy a tűzet élve tartani, hogy melegezni lehet. Felemelő szereplésekben is részünk van,

mint például a 2003-as fellépésünk Bécsben a városvezetésnél, ahol egy nagy karácsonyi hangversenysorozatban szerepelhettünk. Nagyszerű barátokat szereztünk Erdélyben, Észak-Magyarországon és Felvidéken, ahová nem egyszerűen kirándulni mentünk, elvittük a dalainkat is. Kölcsönös

meghívások, látogatások révén olyan kapcsolattal szerezhetünk ki, ami nem divatos a mai világban. Ez a kórus olyan, hogy nem lehet tőle elszakadni. Mi még nyáron is összegyűjtünk, nincs nyári szünet, bulik vannak, próbák önszorgalomból.

Az Erkel Kórus előtt Kiss László, az egyik alapító tag, a kórus akkori titkára, mellette Antal Imre, aki a műsorvezetője volt az énekhar Nagy Lajos Gimnázium dísztermében adott 15 éves jubileumi koncertének.

1974-ben

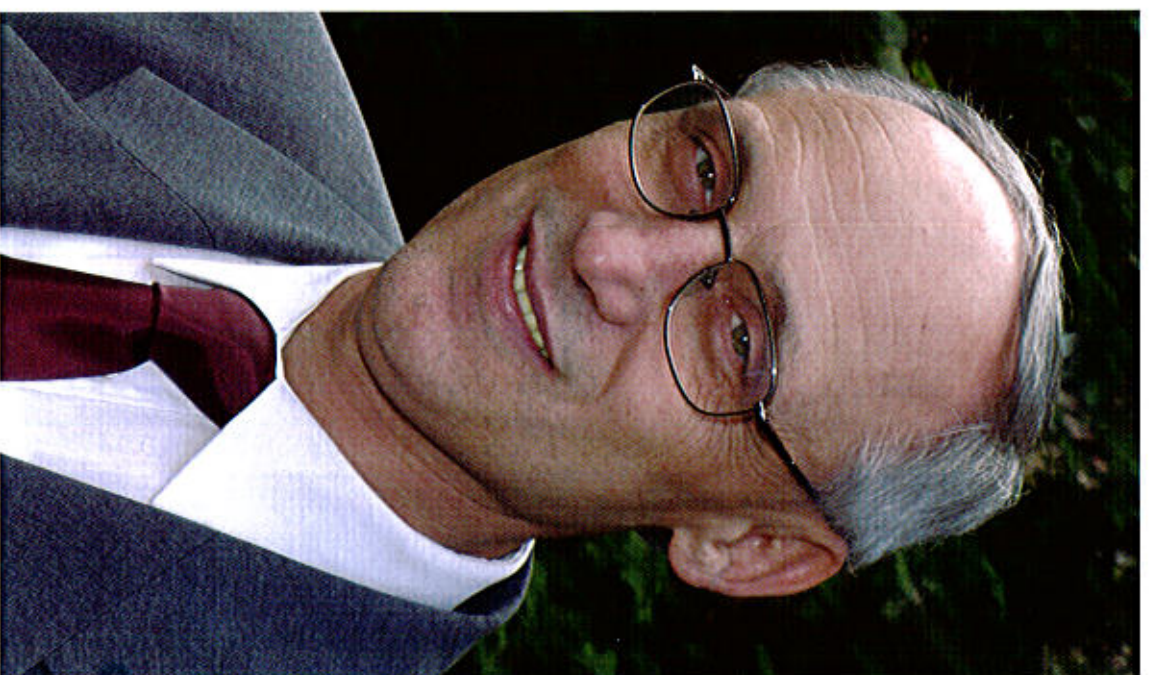
Gyöngyös Árpád (majd' 30 éve kórustag):

• 1976 óta vagyok tagja a kórusnak, amivel olyan a kapcsolat, mint egy jó házasság. A zenén keresztül a közösség megtartó ereje érvényesül, és ez kisugárzik a magánéletemre is. Aki nem jár már Elkelbe, mindennek „visszafaj” a szíve. Ha nyáron hosszabb ideig nem találkozunk, úgy ölelgatjuk egymást, mikor összejövünk, mint a testvérek. Most megint énekeljük Kodály „Öregnek” című művét. Visszagondolok, mikor Horváth Rezső elkezdte tanítani: hogy’ megfogott érzelemileg, és hogy’ megfog most megint. Megnyílik, csak most másképpen a Weöres-vers mondandója. „Élelkállamban régi étek, éleltszekerem régi szalma, élel-gyerthán lefojt viasz, téged megették, tégedet leszórtak, te már elégtel!” Ez egy részlet. Rezső megmagyarázta, és az azóta is itt kelyeg belüli. Bennem vagyok, úgy énekelem. De nagyon kedves a szívemnek az „Esti dal” is,

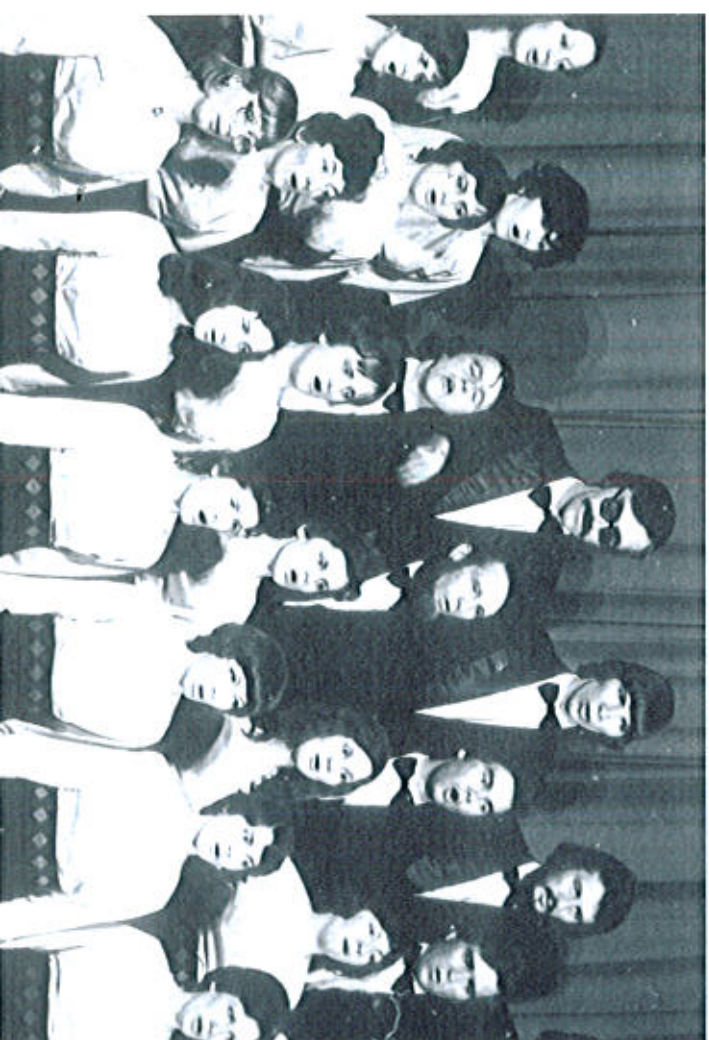
ami az Elkel Kórus himnusz. Pontosan ez a dal, meg a Rezső, meg a kórus teljesen összeronódt. Így van: „Érdő mellett estvéletem, / subám tejem alá tettem. / Összerettem két kezemet, / úgy kértem jó Istenemet. / Istenem! Adjál szallást, / már meguntam a járkálást, / a bujdosást, az idegen földön lakást. / Adjon Isten, jó éjszakát, / küldje hozzám szent angyalát! / Batontsa szívünk álmát, / Adjon Isten, jó éjszakát, jó éjszakát!” A szoprán éneki, mi, a basszus csak tartunk egy hangot, de teljesen benne tudok élni. Az egyik legnagyobb élményünk az volt, amikor 1977-ben Mariborban kétórás hangversenyt adtunk kotta nélkül. A Borostyánkő áruházi szerződését kötötték éppen nagykövetségi szinten, közben mi énekelünk abban a hotelban. Orási dolog volt: napidíjat kaptunk (élelünkben először és utoljára), 102 forintnak

megfelelő dírt, s azon mosóport vettünk. De emlékeztet az is, amikor 1984-ben Solingenben énekelünk (NSZK volt még), és Barska Pista volt a tolmács. A kritika az volt, hogy európai szintű kórusmuzsikát hallottak tőlünk. Épp most kaptam tőlük levelet, azóta is tartjuk a kapcsolatot. Ezek az utazások nagyon összehozták a társaságot. A 70-es években évenként mentünk a Ság-hegyre, ahová egyszerre több énekar is eljött énekelni. Biztos jó bor temett ott akkoriban, örült a táj is, amint innen is, onnan is egy-egy kórus megszólalt, és zengett az egész hegy. A Volán volt a támogatónk, neki köszönhetjük, hogy utazhattunk a rendszerváltás előtt. Nagy ajándék volt. Emlékeztetés, szép idők voltak mindenféle szempontból. Rezső igényességet ültetett el bennünk. Az Elkel Kórus sosem állt ki sehol készülletlenül. Ha valahol nem tudtunk jól

belelépni, addig csiszoltuk, amíg jó nem lett. En a közönséget sosem látom, csak a kar-nagyot meg a kottát. Mindent beledok magamból. Hogy milyen erős ennek a közösségnek a vonzereje, azt az is bizonyítja, hogy a 2004-es jubileumra nagyon sok régi tag jelentkezett, van, aki külföldről

Lengyelországi vendégszereplés 1977-ben Lublinban

Tóthné Temesi Kinga:

• Sokan sokféleképpen vagyunk. Van köztünk olyan is, akinek az ének-zene tanult szakmája, de a legtöbben kedvtelésből járunk ide, ahol a közösségi együvé tartozás élményét is megkapjuk. A mai Erkel Kórus a szombathelyi kóruséneklésnek bizonyos szempontból a bölcsője, bár több átalakuláson ment keresztül az együttes, a mai szombathelyi kórusokban vannak „erkeles gyökerek”. Emiatt is úgy gondoljuk, hogy ennek a kórusnak elhivatottságát kell

érezni a Kodály-örökséggel szemben. És fenn tartani a kóruséneklést, ami nem a sokak műfaja. Nem számítanunk olyan közönségre, ahol nagy népszerűségnek örvendene az, amit mi szeretünk. Ezért meg kell találni a továbbélést biztosító lehetőségeket, meghozza úgy, hogy ne kerüljünk ellentmondásba a kórus korábbi hitvallásával. Az elmúlt öt évben sokat énekelünk a határon túl magyarságnak. Ebben találtunk új utat, programot magunknak, az ott élő

embereknek pedig ajándékot tudtunk adni a dalainkkal. Nemcsak a kórus továbbélésben segít az erdélyi és a felvidéki emberekkel való kapcsolat, hiszen az utazásaink egyben újabb barátságokat is indítottak. Tovább erősödött a kórus belüli, ami nélkülözhetetlen ahhoz, hogy alkalmasint átszervezzük egymást a nehézségeken.

Horváth Magdolna:

• Engem a zene hozott ide. Én a régi Erkel Kórust képviselem, Horváth Rezső kamagysága idejét, azokhoz az időkhez kötődöm, az ő személye miatt. Rezső olyan igényes, pontos munkát végzett, amit át lehetett vinni a hétköznapi életbe is. Neki köszönhető, hogy ma meg

tudom különböztetni az igazi zenét a hamistól. Rezső számomra a minőség garanciája. Főiskolás koromból, 1979 óta járok az Erkel Kórusba. Az egyik szakom ének-zene volt, a vizsgálhangversenyemen az Erkel Kórust vezényeltem. Jópár évre kimaradtam a kórus-

ból, de tíz éve megint járok próbákra. Azokra az élményekre emlékszem szívesen, amelyeket hangversenyeken kaptunk: katarzist egy-egy drámai erejű mű nyomán. Rezső nem a régi korok zenéjét tanította először, hanem 20. századi műveket, ezek általában mind drámai művek. A személyes életre is hatást gyakorolt ez az igényesség. Csak az tudja, aki énekel, hogy az ember átélényegül éneklés közben. Meg tudjuk beszélni egymás között az ilyen élményeket, hogy „Emlékszel még arra, amikor ott egészen pálmátának éreztük magunkat...” Ezek az élmények egy-egy kórusműhöz kapcsolódnak, a kar nagyon múlik, hogy ki tudja-e hozni a kórusból. Rezsőt nagyon tisztielem ezért. Ebben a félévben három próba van egy héten, kettő Aynae. Egy Rezső. Két műsor lesz a jubileumi koncerten, az egyiket régi tagokból verbuvált kórus adja elő Rezső vezényelével, a másikat a jelenlegi kórus

adja Ayna vezényelével. Szerephék részt venni a jubileumon.

► Horváth Rezső a 40 éves jubileumi koncerten vezényelte a kórust a Bartók Teremben, 2000-ben

Horváth Rezső (a régi karnagy):

• Amikor 1959-ben Smidt Miska bácsi vezetésével a Zenebarát (nő) Kórus megalakult, koncertmester voltam, és szólista. Többször mentem velük koncertezni, mint hegedűs. Aztán 1960-ban kibővült vegyeskarra a kórus, és az Erkel-év tiszteletére felvette az Erkel Kórus nevet. Miska bácsi fíradt volt már akkor, át akarta adni nekem a kórust, de én akkor a zenekarának is tagja voltam. Mondtam, jó átvesszem, de akkor a zenekarból kilépek. Erre azt mondta: azt nem. Így kis kerülővel kerültem a kórus élére. Tibold Ivan és

Deák István karnagok után. Ezalatt hegedültem a Szombathelyi Szimfonikus Zenekarban, első koncertmesterként. 1970-ben még

Deák vezette az Erkel Kórust, amikor megalakult a Megyei KISZ Kórus, aminek karnagja lettem. De rövid idő alatt taglétszámát tekintve mindkettő jelentősen megcsappant, ezért 1972-ben, közös próbák után, azt gondoltuk, a túléléshez jobb, ha összeolvadunk, ha a kétből lesz egy „juttéképes” kórus. Ma egy 40 fős kórus tekinthetes méretűnek számít, akkor 70 fős kórusokban gondolkodtunk. Deák új kórust alapított a kivált zeneileg képzett emberekkel, én itt maradtam az Erkelnél, ami amatőr kórus volt mindig. Mindenféle foglalkozási ember énekel itt: a kétkézi munkástól a borbélyon, főiskolás diákon, mérműkén át az orvosig. Mindenkit felvettünk, aki jelentkezett, mert a lelkisegés számított. Mégis sikereink voltak – az első minósítást már ezüst-diplomát szerezünk

A kórustagok a Gyöngyös patak partján Horváth Rezső karnaggal

-, mert én igényes és szigorú voltam a tagokkal, s ezt el tudtam fogadtatni velük. Rádiószerepléseink voltak, külföldi utazásokra mentünk, ez volt a legvonzóbb. Jártunk Bulgáriában, Lengyelországban, Ausztriában, Jugoszláviában, az NSZK-ban. Már akkor megmutattuk, hogy „európaiak” vagyunk, egy német lapban egy vérsotló kritikus komoly méltató cikket írt rólunk ezzel a címmel: „Europäische Chormusic der Spitzenklasse”. Voltak válságos időszakok is, mikor a kórusunk

osztódással szaporodott, három kórus van a városban, amibe az Erkel Kórus tagjai átléptek, jelenleg is két Erkel Kórus van. Ez a kórusmozgalom szempontjából nem veszteség, hiszen ezek az emberek énekelnek tovább. Itt meg mindig sikerült újraszervezni a csapatot. 1989-ben lemondtam, majd tíz év múlva egy pártcsakadás után visszatértem, mert karnagy nélküli maradt a kórusnak ez a fele. Visszahívták, hogy jöjjek csak karnacsorog, csak a

jubileumi koncertig, aztán lett belőle megint öt év. Most újra jubileum van 2004. november 6-án, megint vezényelek. A régi

tagokat is meghívtuk, küldtünk nekik kedővel, mit szeretnének énekelni, mit nem vállalni. Így állt össze egy négy számból álló műsor. Nagy várakozás előzi meg a koncertet, akikkel személyesen találkoztam, lelkendezve mondták: úgy várják, hogy énekeljünk már egy kis „Kodályt” Kecskeméti, Kiskunhalasról, Pestől, Debrecenből is jönnék régi tagok. Aki távolabb laknak, nem tudnak eljönni a közös próbákra, kottát kaptak, és majd a koncert előtt közvetlenül összepróbáljuk. Egy szafos kórusban 5-6 ilyen hang elmegy. Ez a koncert talán az én életemben is fordulópont lesz. A jövő újábratérésében már nem tudok részt venni. A kórusmozgalom akkor születhet újra, ha biztos hátteret kap. Biztosak háttér szempontjából az egyházi kórusok, vállalhatnak kórust a szak-szervezetek, és a polgárság, vagyis az a módosabb réteg, akik le tudnak mondani fizetésük bizonyos részéről a kedvtelésük javára. Németországban, Ausztriában már a 80-as években láttuk a polgári

dalkörök példát, ahol a karnagy fizetésétől az utazási költségeig mindent a kórustagok adtak össze. De volt is miből, hiszen cégvezetők, jól menő iparosok voltak a dalárda tagjai. Ez a lehetőség a mai magyar társadalomban nincs meg. A szegényebb rétegek lába alól kicsúszott a talaj. Az Erkel Kórus egyesületté szerveződött, hogy így próbálja meg biztosítani működési feltételeit. De még a portás óradíját is nekünk kell fizetni. A karnagok hónapok óta nem kapnak tiszteletdíjat. Szívó megy a készüldés. Ezt

hosszú távon nem lehet tartani. Az iskolákban csökkent az énekkorák száma, a szülők igyekeznek a gyerekeik számára jobban kamatozó elfoglaltságokat találni. Arra nem nagyon gondolnak, hogy a léleknek is kellene adni valamit. Ezért van a sok durvaság. Olyan még nem fordult elő, hogy kórustagokat verkedésért vagy garázdaságért előállítottak volna. Lehet szegény valaki, de ha az élete értelmét megtalálja valamilyen, akkor boldog ember.

Fokiné Rácz Ilona (25 éve kórustag):

• A főiskolán matek-énekes szakos voltam. Elkerültem Körmendre, aztán ide Táplánszentkeresztre, ahonnan már be tudtam járni Szombathelyre. Mindig vágytam volt kórusban énekelni, mert aki nem téngezt a hangját, elveszti, pedig alapszükséglet a tanításhoz, hogy valaki énekelni tudjon. És hiányzott egy közösség, amit az Erkel Kórusban megtaláltam. Horváth Rezső a tanárom volt a főiskolán, tehát előre tudtam, hogy ez a kórus jó lehet. Aztán annyira az életem része lett, hogy a gyerekeim születése után hat hétig maradtam otthon, és jöttem vissza énekelni, mert hiányom volt közösségből és éneklésből. A gyerekek is itt cseperedtek fel az asztal alatt, a szék alatt. Rezső mindig azt mondta, hogy ha a gyerekek nyugtalan a próbán, az azért van, mert nem tudjuk szép zenével lekötni. Rajtuk múlik. Ha nem énekelünk elég szépen, a gyerekek levidóznak az asztal alatt. A többiek eltűnének. Viszont 3-4 évesen tudtak egy-egy szót.

Öröklődik bennük a zene-szeretet, mert a nagyiunk zenekarban muzsikál, a lányunk színi növendék Zalaegerszegen, de musical szakra készül felvételizni, a kisfiunk pedig zenei tagozatos a Paragvári Általános Iskolában. Az összes hullámvégzet megéltük a kórusmal együtt, mindig van egy mag, amely nem enged szétmenni. Egyre többen vagyunk, akik hozzuk tanítványainkat is a kórusba. Sokszor éreztük úgy próbnapokon, hogy fáradtak vagyunk az egész napos munka után, egyre fáradtabbak, ahogy múlnak az évek. Gondoltunk már arra, hogy

Retegzi Caba és felesége a kórusban a legidősebb házaspár

abba kellene hagyni, de még így is maradtunk, mert ha már nyugdíjasok leszünk, és nem lesz rendszeres munkánk, akkor sem marad üres az életünk. Ha a gyerekeink felnőnek, nem lesz az az

érzésünk, hogy semmirevalók lettünk, öregek, akik senkinek sem kellene. Lehet, hogy ez a rozsaszínű álom, de erre számítottunk. Úgy hangoljuk össze az életünket a gyerekekkel is, hogy a kórus belefejtjen. Ez nem egy érdek-közösség, itt egy tiszta, átlátható cél van: a zenéért és egymásért élünk. Ebben hatalmas erő rejlik. Aki nem ezért jön, nem is tud itt gyökeret verni. Egy más között csak tisztességes kapcsolatok vannak. Az 1969-es és az 1998-as szétválások sem azért voltak, mert a kórustagok veszekedtek. Akik elmentek, vezetőkhöz ragaszkodtak, a mi kapcsolataink élnek tovább. A kórhéztól nem a karmag és a kórus között kell keresni, hanem a kóruson belül. „Karmagok jönnek-mennek, de a kórus marad.”

Foki Gábor (20 éve kórustag):

• Engem a feleségem szervezett be, amikor még a főiskolás vegyeskórusban énekeltem vizsgajáróként. Kellott egy jó hely, ahol nyugodtan találkozhattunk hetente legalább kétszer. Most öt házaspár van a kórusban, de az eredeti felállásban több mint tíz volt. A házaspárok nagy része itt jött össze kóruson belül. Az énekekkel volt a nászutunk is. A születőket is együtt tartjuk, a házassági évfordulókat is. Ha valaki úgy érzi, hogy az ünnepet közénk hozza, megünnepeljük együtt. Mindentféle foglalkozású ember van közöttünk, de nem számít ki hoi dolgozik, milyen a magánélete. Csak a zene számít.

A kórus legfiatalabb tagjai:

Németh Veronika

(a Nagy Lajos Gimnázium diákja):

• Három éve vagyok tagja a kórusnak. Fokiré Rácz Ilona a tanárom volt, ő hozott ide. Játsszom zongorán, kedvelem a klasszikus zenét. A Berceinyi iskolában, ahová jártam, több olyan fellépés volt az énekekkel, ahol szóló énekeltem. Amikor eljöttem ide, először kicsit furcsa volt, kellett egy kis idő, mire feloldódtam ebben a felnőtt környezetben. Kicsivel több, mint fél év alatt beszoktam. Először nem mertem kiengetni a hangomat, mert lámpalázás voltam, de elmúlt. Nagyon figyelmem kellett az emberekre, kihez hogy viszonyulok. Nem is attól tartottam, hogy ők megsértődnek, hanem attól, hogy esetleg én érzem majd magam keblemelendi, ha nem jól sikerül kialakítani a kapcsolatokat. Bele kellett jönnöm a dalokba is, mert az ember otthon ritkán énekel Kodály-műveket a fürdőszobában. Szeretem a klasszikus zenét, de énekelünk gospelket is.

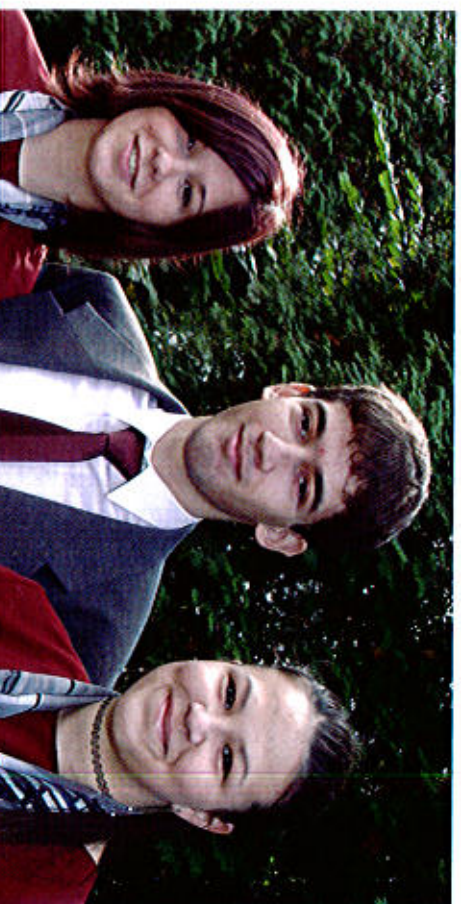
Bonyhádi Zoltán

(a Nagy Lajos Gimnázium diákja):

• 2004. januárjában jöttem.

Előtte karácsonykor voltam a kóruskal Ausztriában egy szereplésen, ahol tagja voltam a gitárkisebnek. Vármelyi Zoltán régen kórusos volt, ő a gitárklub vezetője. Megkérték, hogy hozzon meg néhány gitárosunk, énekelünk. Aina megkérdezte, nem volna-e kedvem kórusba járni. Én visszkérdeztem, hogy ő ezt komolyan gondolja-e. Gondolkodási időt kértem, itthon megbeszéltem. A már itthoni karácsonyi koncerten, egy hét múlva, a károni templomban a kórusosok úgy fogadtak: ugye, te leszel, aki csatlakozik hozzánk. Utána volt egy vacsora, kötetlen hangulatban. Akkor már tudtam, hogy igent fogok mondani. A januári egyesületi gyűlésen részt vettem, ismertették az éves programot. Aztán Aina

meghallgatott, a te n o r szólamba kerültem. Nagyon jó a társaság, a n n k ellenére, hogy csak négyen vagyunk ennnyire fiatalok. A

Veronika, Zoltán, Nóra - középiskolások

zene nekem jó elfoglaltságot jelent, úgy gondolom, itt csak fejlődni tudok.

Bagári Nóra

(a Hermann Ottó Szakközépiskola diákja):

• Két éve járok, Gyöngyös Árpád hívott, aki az anyukám ismerőse. Kiskoromban is szerettem énekelni, felső tagozaton jártam is énekkarba. Szerettem volna tovább énekelni. Ez a kórus megfogott, mert családiasság, közösség. Jó nagy a különbség közöttünk, de ők is elfogadnak minket, mi is őket, tényleg, mint egy családban.

Vadász Viktória

(a Hevesi Sándor Elméleti Szakiskola diákja):

• Szeretek énekelni. Öt évig jártam zeneiskolába, tanulmányaim, most gitározok. Sokféle megújult, fellépések, kirándulások vannak. A klasszikus zene, amit énekelünk, az is tetszik.

Adventi koncert a bécsi városházán, gitárkisebettel, 2003.

Pál Vilmos (a ma már egyesületként működő kórus tükára):

• Az Erkel Kórus az életem része. A szabadióm. Nemcsak a próbák miatt, én vállaltam a szervezést is. Ezt még Rita, a feleségem fogalmazta meg: mindenkinél tartozni kell valahová. Nekünk ez volt, ez az a közösség, ahol megtaláltunk valami fontosat, ahol jól tudtuk érezni magunkat, és közben létrehozunk valami olyat, amit a közönség is értékelt. Rezső választott ki engem a szervezési feladatokra, addig egy szűke eminenciás voltam, csak énekeltem. Arpi is volt tükár, de aztán én lettem. A tükár a mindenes. A tagok el is várják, hogy minden rendben legyen. A karmagy a próbán tart rendet, a tükár a civil életünkben. A vezetőségnek az a feladata, hogy biztosítsa a működéshez szükséges feltételeket: pénzt, helyet, szerepiési lehetőségeket satöbbi. A vezetőség mindig

az, aki segít, vagyis nem mindig ugyanazok, akik a papíron szerepelnek. Tudom, hogy ki miben tud segíteni, kire miben számíthatok. El tudjuk osztani a feladatokot, végül nem rám szakad minden munka, tudom koordinálni. Emberileg is nagyon ismerjük egymást, tudjuk, kinek mi a hibája, erőnye, de el tudjuk fogadni egymást, úgy, ahogy vagyunk. Most egyfelé húz a társaság (ez nem volt mindig így), ez a produkciók minőségén is látszik. Művészileg nem engedünk a színvonalból, mindig jobbra törekszünk. Nem elégszünk meg azzal, hogy tapsol a közönség, hanem meg akarunk alakulni. Azzal a lélegzettel, hogy „Tudunk mi jobbát is!” Az utóbbi években meghatározó az Erkel Kórus profiljában a határon túli magyarok látogatása. Egy házspár a kórusból. Rettegő Csabák jár-

tak Erdélyben, elcsalták minket is. Eldöntöttük, hogy ide a kórust is többször el kell hozni. Megismertük Budai Lacit, aki a turnákon a vezetőnk lett. Ő szervezte a fellépéseket. 2000-ben mentünk először, a következő évben másodszer. 2002-ben bejártuk egész Felvidéket, 2003-ban Vasárúton voltunk. Tervezzük, hogy megyünk újra a határokon túl élő magyarok közé. Rév-Kömáromba is mehetnénk, talán tavasszal sor kerül rá. Addig ki kell alakítani egy új repertoárt. Mindig más, új műsor kell, hogy valóban vigyünk valamit. Addig - a jubileumon kívül - készülünk a hagyományos karácsonyi koncertjeinkre, amiket a kármóni és az oladi templomban szoktunk tartani. Szeretnénk megint énekelni a bécsi városkázán is az adventi hangversenysorozat keretében.

Budai László (a kórus programszervezője és szellemi vezetője az erdélyi és felvidéki túrákon):

• Rövid időn belül kiderült, hogy a kórustagok fogékonyak mindazon kérdésekre iránt, amiket én fontosnak érezek. Gyorsan megértették, hogy maga az út több mint egy kirándulás, egy koncert a határon túl több egy fellépésnél. Magyar szerzők műveit énekelni idehaza nem olyan nagy hatású, mint a környező országok magyarlakta részén. A közönséget is mélyen megcsodálta egy-egy hangversenyük. Az erdélyi és felvidéki utak a kórus életében azt is jelentették, hogy még inkább összekovácsolódott a közösség. Szervezőként, vezetőként részese lettem ennek a

magyar, és történelmi perceknek éltek meg együtt a hangversenyen. De gyönyörű koncertek voltak Vásárhelyen (Csallóközben) vagy Udvardon (Mátyusföldön). Emlékszem az együtt töltött estekre, szép mulatozásokra. A kórus ereje éppen abban van, hogy jó közösséggé vált, bár ahányan, amennyien. Van közös nyelv, az ének, és van közös érzés egymásért, a határon inneni s túli magyarokért. Babban is összetartanak. Éveken keresztül azt láttam, hogy Pál Vil és felesége Rita miképpen kezelték a kórus problémáit. Majd Rita halálakor a kórus állt

oda Vil mögé. Mondhatnánk úgy is, hogy a Pál házaspár élte a kórust, aztán amikor Vil egyedül maradt, őt élte a kórus tovább. Szombathelynek nagy értéke ez a közösség, talán a város is egyre inkább méltányolja ezt. Régen túlnőtt a város határain, sokféle ismerik őket. Olyan kisugárzásuk van, ami azonnal megfog mindenkit, ahol ők megjelennek. Elmaradt időn az erdélyi út, de szervezzük a következő évet. Ez ma már belső igény a kórusnál, feltöltődést jelent számukra egy ilyen utazás, ahol ők nagyon sokat adnak és kapnak is.

kórusnak, annak ellenére, hogy nem vagyok velük a mindennapokban, nem énekelek a kórusban. Örömeimről, bánataimról is jezéseket kapok, mindig eljövök, ha szeretnék, hogy itt legyenek velük. Megjelenik előttem az oroszhegyi hangversenyük, ahogy együtt sir a száz fős közönség, és a kórustagoknak is folytak a könnyei. Látnom magam előtt a Torockót, amiért jókai ir az „Egy az Isten” című regényében. Látnom az ottani unitárius templomot, ahol csodányi élményt kaptak a Szekeleykő lábánál eldugottan élő emberek az Erkel Kórustól. Emlékszem a kassai református templomi koncertjükre, ahol a gyülekezet egyik része szlovák, másik része

Koncert a helyi kórusal együtt a sárospataki görög katolikus templomban, 2002. ▲

Z e n g ő

A Székelykö

szépségába telepített ortodox kolostorral („csapatás” - mondják erre a helyek Torockóban). Mint ritkaságot - vagy mint mit? - lehet megnevezni a Románia felirattú kicsiny székelykaput (nem mind ilyen!), amelyet dísztagyként vásárolhatni meg Körösten az utcai árusoktól. És mit gondolni a kolozsván Mátyás király lovasszoborral, amelyet piros-sárga-kék színű zászlótartók lánoszának félkörbe, s egyáltalán a tüzmentenként kitűzött lobogókról, amiknek hatását meg kellett erősíteni városzerle zsinóra fűzött piros-sárga-kék égőkkel. Cirkuszi

hangulatban vesszük tudomásul a tájékoztatást, hogy a város 150 ezer lakosának csupán egy-negyede magyar. Mi más, magyartagató Erdély-körűt a miénk, énekes misztio templomi hangversenyekkel, amerre járunk - a klasszikus szerzők műveiből válogatott műsor után - minden alkalommal felcsendül a magyar és a székely himnusz. Az emberek szemébe könnyek gyűlnek, a szívükben szólítja meg őket a dal: felállnak és együtt énekelnek a kórusral, több helyen taps is felhangzik végül, pedig nem szokás.

Mielőtt a szombathelyi Művelődési és Sportház Erkel Kórusával elindultunk, egy itthon élő otthoni magyar azzal bocsátott útnak, hogy félig lesütött pillák mögüli nézések mindent értékét, szépségét lássam a népek, a tájnak, ne omló-romló pusztulását a településeknek, szegénységét az embereknek. Mondta ezt, mert próbálta már: az emlékekben úgy éli a tünékeny valóságot, ami volt, mint ami lehetne is. És hozzá kell tenni: a gyűlölet nem, de a tisztaszívűség, a jóság, a szeretet bejön ezen a bizonyos részen át.

Meglátásnak a talpon maradás, a türelmes újra- és újraépítkezés minál, bána csak rövid időt töltött ott az utazó; a túlelt túra neki csak egy hét, az ott élőknek sors. Nekünk meg kell szokni a vizet, amit ott mindennap isznak; a tény, hogy a magyar falu előtt kilométerekkel véget ér a betonút, s nem lehet külből zötyögni a modern busszal, mint lovas szekérrel. Le kell mondani a-gyöncivilizált szokásainkról, minimál-programra állni, s azzal élni, ami van: komfortkozatok, szagelészív és térör nélkül, nem kapaszkodva folyton a mobiltelefonba, befelé figyelve, meg-megálva, beszélgetve, kíváncsian fordulva a másik ember felé. Lám, másis nem pörög az állítólag feigorsult idő. Más a ritmus, pedig kemény, szívós munkát kell végeznünk a tehenekkel, amik sétálgatnak hazafelé a gödörös földúton. Meg lehet szokni a trágya illatát. De mit lehet kezdeni a magyar falu szom-

Az első Erdély-járás 2000-ben volt, a kórus itt a Madarasi Hargitara kapaszkodók fel

E r d é l y

Először Nagyszalonján, a Csonkatoronyban muszáj emlékezni Arany János szobránál. A múzeumot a költő fia által adományozott tárgyakból rendezték be, köztük a fotei, amiben örök álomra hunyta szemét a Toldi írója. Aradon a vértanúk emlékére

szól a Himnusz, valóban mint az imádság, azokért, akiknek végül egy maradt: Isten, te látod a lelketem...

A kórus koszorúkat helyez el az emlékműveknél, mielőtt buszra száll. Van hely, ahol megtalálják a tavalyt is, nem először van így együtt a csoport Erdélyben, ez már a hatádo túra kulturális örökségünk felkutatásában. Gyulafehérváron Kelet-Európa legrégebbi épén maradt székesegyházát látogatjuk meg; benne a Hunyadiak sírjai. Szent László építtette a 12. században. Torockón, a Székelykő tövében

térünk nyugovóra, ahol hajnalban úgy látszik a hegység miatt, mintha kétszer kelne fel a nap. Megható a hangverseny az unitárius templomban, aminek gondnoka, a falu alpolgármestere, padra borulva sírjaival közben. Délután a temetőben a sziklásírókai meséi, itt az a szokás, hogy nem dobálják a koporsóra a földet, akkor is üreget vájnak, ha a sír nem kriptaszerű. A falu valaha a vaskitermelés révén gazdag település volt, sőt bányászvárosnak számított. Az 1870-es tűzvész után nem tából, hanem kőből építették újra a házakat - nem akárhán lemarni a szomszédoktól, egyforma méretű és magasságú, városias portákat

emelve. S bár tíz évvel később a vasbányászat megszűnésével az emberek elszegényedtek, máig megmaradtak a házak, ennek a jellegzetes népi építészeti stílusnak csodájára járhatna a világ. Tulajdonképpen ez a falu

zuhogó eső. Mégis mindenki boldog: Szent László nyomában járunk, akinek a legenda szerint menekülést adott a széthúzó hegy. Másnap a szász vidéken utazunk át: Szászsebes, Nagyszében után sétálunk az európai meg-

főznek a megfáradt utazónak. Tíz éve szervezett itt a vendéglátás, van olyan fogadó, amelyik akárhol megállná a helyét. Innen járunk a vidékre körülnézni (Gyimesse, Csikba), s templomi hangversenyeket adni: Oroszhegy, Székelyszentkirály és Székelyudvarhely templomaiban a kórus megintcsak megörvendeztet az emberek szívét. A híres fűdőhelyen, Szováján, a Medve tó erősen sós vize izületi megbetegedéseket, nőgyógyászati panaszokat gyógyít. Korondon nagy bevásárlást teszünk: az edényeken kívüli a tenőök, faárak is népszerűek. Hazafelé - lábunk alatt fűkös sámlival - érintve Kolozsvárt, Körösfőt, a Királyhágón át Nagyváradra érkezünk. Majd a határon innen, Berettyóújfaluban eszünk egy jó quivást.

Itthon vagy otthon, innen és túl mit jelent - lehet merengni, s idézni Tamási Áront (akinek emlékművét Farkaslakán koszorúval s énekekkel szintén megisztelettük): "Mienk a fény, amit lelkünkbe fogadunk, s a föld, amelyen élünk és meghalunk." (Merklin T. - Vas Nője, 2001. aug. 4.)

A székelyszentkirályi parókia kapuja előtt, a templomi koncert után

felemelkedésének egyetlen lehetőség. A csupán néhány éve szerveződő falusi turizmus a vendéglátásban még nem rutinos, a vízvezetkezés a helyeknek aktuális gondja. A torockói kocsmá napszállattól olyan, mint egy kivilágított mesebört, az Erkel Kórus hollandokkal tart felelhetetlen nőiastet előtte. Így téve annak, hogy ne sokat kelljen aludni. Másnap kiatartani átbotorkálunk a Tordai-hasadék meredélyein, visszafelé jövet az alig felmért sziklaperecen kap el minket a

érkezünk. A határban pálinkával, kaláccsal fogadják a falu népe a Magyarországról érkező csoportot. Négy reggelt és éjszakát töltünk ebben a dom-bok közé bújó kis faluban, ahol a vendégszeretet, a nyitottság, a barátságosság egészen elvarázsolja az embert. A háziak a Hargitán szedett fűvekből finom gyomorerősítő teát

Az Erkel Kórus legfiatalabb lányai 2001-ben Tírbódban a búcsúesten helyi népviseletben táncoltak, a táncot Szőke Hajnalka (középen) tanította be

Merklin Tímea:

K ü l d e t é s -

Az „idegenvezetőknek” a kórus a családja is lett az erdélyi és felvidéki túrákon

Több mint ezer embert vitt csak Vas megyéből erdélyi utazásra idegenvezetőként Budai László, aki papnak készült, ám jóval felszentelése előtt megfontolta: miként beszélhetne családjáról úgy, hogy ő maga nem abban él. Azóta már négy gyermeke van, és úgy látja: azt csinálja, amit mindig szeretett volna – csak reverenda nélkül. A küldetésstudatnak megfelelni sikerült alakítani a gyakorlati életét.

• Hogyan indult az Erdély-járás?

• 1990-től Somlószőlősen dolgoztam. Napköziztem, művelődési házat vezettem. Pesten ismertem meg a feleségemet, aki tibodi székeky lány. Mikor jött a fiunk, a Dunántúli kóltörtűnk. 1995-ig ott éltünk. Abban a művelődési házban olyan volt lenni, hogy Aquinói Szent Tamás valami hasonló helyzettől írhatta: „a megelégedés jó állapot, a teljes kétségbeesés”. Vagyis: a nagy nihil, a semmi közepében az ember mindent megpróbált: zenekort, néptáncszót, szakmai fórumot szervezett, falujásgot hozott létre... A szakmai napokra a környező városok, megyék népművelői is jöttek, így a Vas megyei MMLK-sok is. 1992-ben kerestek meg, hogy jó lenne rendszeres Erdély-járatást szervezni,

mivel náluk olyan klub, kör működik, amelyeknek igénye lenne erre az utazásra. Tudták, hogy jól ismerem azt a vidéket. Schütz Jánosné Pirnek köszönhetően zsűfólasig voltak ezek a buszok. Aztán megjelentek más cégek, barátai körök is ezzel az igénnyel: és már nemcsak Szombathelyről, hanem a megye, sőt az ország különböző pontjairól. A szervezésben idővel közreműködött a Savaria Tourist is. Altalában az idősebbek és a középkorúak jelentek erre a kirándulásra, de fordítva is volt: a fiatalok, akik kijöttek, elküldték öregeiket később, sőt Erdélybe jöttek nászútra.

• E misszióban mennyire volt benne az üzlet?

• Minden egyes utazásnak (utvo-nalnak) megvolt a koreográfiaja: zenéje, néprajza, irodalma, szövegei a megfelelő helyekhez.

• Igyekeztem úgy beszélni, hogy a történelem ott legyen, de lássák a jelent is. Ez kulturális turizmus, amikor arra törekszünk, hogy a kapcsolódáson túl még olyan élményeket is szerezzünk a résztvevőknek, hogy utána más szemmel tekintsenek a

határokon túli magyarokra. Nem csak az erdélyiekre. Azt hiszem, sikeres volt az elközelítés, mert ennek egyik bizonyítéka, hogy Szombathelyen megalkult előbb az erdélyi baráti kör, ami később kiszélesítette koncepcióját, megismerési stratégiáját az egész Kárpát-medencére. A kör elnöke Szombathelyen dr. Birósz Béla, ügyvezetője Retegyi Csaba.

• Az erdélyi jogutódlékség megszervezésében is önnek volt meghatározó szerepe?

• Már az elején kitálatam, hogy személyes találkozások legyenek az ott élő emberekkel. Ezt falusi turizmusnak hívják egyébként, csak akkor ott még híre-haroma sem volt. A szállodák drágák és igénytelenek voltak, tulajdonképpen egyszerűbb is volt az egy-szerű emberekkel tárgyalni és megszervezni a szállásokat, ellátásokat. Akkor még abban a hitben éltem, hogy vendéget fogadni mindenki tud, azóta kiderült, hogy ennek is van

tudománya: van, ahol jobban megy, másutt kevésbé. Az is tény, hogy sokszor az ajándék értékesebb volt, amit az utazók hoztak a házaiknak, mint a napi ténstés. Így volt ez Györgyfalván, Torockón, Tibódában...

• Szegített a szervezésben, hogy a faluhelyiek tudták: a jelszavuk tibodi lány, vagyis nem idegenként kellett menne megoldásokat keresni a vendéglátásban?

• Igen, de ez csak az egyik ok. Emellett Tibód egy átlátható kisközösség volt, nem előregedetett falu, vagyis voltak fiatalok, akik rá tudtak állni a vendégfogadásra. Ma már ott tartunk, hogy a közeli Szekekyudvarhely vendégei (nemrég a magyar kormányarosok szakmai küldöttsége), ha színvonalas házi vendéglátást akarnak, kimennek Tibódra.

• És a felújítás nyilván az ottani rendszerváltás után vált lehetőségre: má volt előtér? Emlékezik, hogy már a 80-as években is járt ki.

Torockó - egy kis falu a Szekekykő lábánál

r e v e r e n d a n é l k ü l

Budai László: Az idegenvezetést nem tudom teljesen abbahagyni

Főiskolás, egyetemista, középiskolás diákoknak szeretnék vinni a Kárpát-medence részére. Az 6 ismeretbővítesükre szeretnék találni valamilyen szervezeti formát. Nagyon fontos volt ez az elmúlt tíz

• 1982-83 óta. Barátok, szerelmek kötöttek oda, ezenkívül információkat hoztunk-vittünk. Bodor Pallai kapcsolata, kerülve nyugati újságírók érdeklődését, segítettük. Gyógyszereket, felszerelést vittünk műtétéhez (épp csak a műtőasztalt nem). Szállítottunk d u g d o s v a könyveket is, szalmazdat kiadványokat oda-vissza. Nagy nyári kirándulásaink során bejártuk Erdélyt.

• 2001 nyarán még kint néhány csoportot, de most úgy tűnik: abbahagyja az idegenvezetést. Miért?

• Teljesen soha nem tudom abbahagyni, jövőre is lesz néhány csoport, amit én vezetek. Viszont úgy gondolom, másképp kellene csinálni tovább.

• *Mi a véleménye a stílusváltásról?*
• Fontosnak tartottam segíteni a magam módján. Először van, hogy az anyaság azt mondja: tudunk rólatok, és a lehetőségeinkhez képest megpróbálunk odafigyelni rátok.

• *Levegő a szélben?*
• Több annál. Az első lépés az, hogy újra egyetemes magyar nemzetben tudjunk gondolkodni. Nem területfogalásról van szó, hanem a határok szellemi átvételéről. Hosszú távon jó befektetés ott tartani a kiművelt fiatalokat. Ezt szeretném továbbra is segíteni a közalapítvánnyal is.
• *Mióta van a Duna Televízió működő közalapítvány?*
• Korábban szakértőként, tanácsadóként dolgoztam elsősorban a Magyar Rádió Erdélyről szóló műsorában. Reszen ezért jelölték a Duna tévét működő Hungária Televízió Közalapítvány kuratóriumának egyik elnökségi tagjává, és 2000 februárjában az Országgyűlés meg is választotta. Ez a médium elsősorban határon túlira szól, és én azt a területet ismerem. Még mindig nem elég, de sokat beszélünk már a múlttól, aminek elemzése után arról is kell szólni - amellelt, hogy a mai valóságról képet kapunk - , miként képzeljük el, hogy lesz majd. A tulajdonosi testület tagjaként közvetve tudom érvényesíteni ezt a szemléletet.

(*Négy. 2001. március 17.*)

Foki Gábor: Nem úgy megyek...

Nem úgy megyek, ahogy jöttem, Nem az voltam, ami lettem. Erdély földjén megtanultam Mi a haza, s hol a múltam.

Nem tudtam, hogy merre megyek, Tanírszámba mit tehetek. Itthon voltam, haza megyek, Viszem, amit elvihetek.

Fenyves erdő susogását, Búvó patak csobogását, Zsuzsika szeme mosolygását, Arany haja ragyogását.

Székeleknek kedvességét, Székely kapu ékeségét, Magyar nyelvnek izességét, Friss tejecske édeségét.

Dolgos ember verejtékét, Két kezének melegségét, Magyar sorsa keménységét Jövendőbe - reményességét.

Hósi múltunk több darabját, Hargitának büszke ormát, Csiksomlyónak magas tornyát, Völgyben megbúvó falucskáit.

Idebent a kis tanírsznya Csordulig telt, alig bírja. Mit is viszek innen haza? Ez egy csöppnyi Magyar Hazal

Nem úgy megyek, ahogy jöttem, Nem az voltam, Aki lettem. Erdély földjén megtanultam Mi a Haza, s hol a múltam.

Tibód, 2000.07.07.

Felvidéki

Ismét énekes misszióra vállalkozott az Erkel Kórus: több alkalommal meglett Erdély-járó koncert-túréja után ezúttal Felvidékre indult az énekkar. Újja során áhítatot teremtő templomi koncertekkel ajándékozta meg az észak-magyarországi és a szlovákiai magyarokat.

Ünnepet az emlékre, középkei vásárral, kézműves bemutatókkal. Ersebet rendkívüli fiatalon, 24 éves korában halt meg, 1235-ben avatták szentté. A város történelmének lényeges pontja, hogy Lórántffy Zsuzsanna (1600-1660) vette feleségül I. Rákóczi György, onnan-

szokás, hanem az Internacionálé). A művelődési ház a kulturális turizmusban gondolkodva nagy nyán fesztiválokat hozott létre, ezenkívül év 3-5 konferenciát tart (mint az igazgató mondta: legalább 12 szimpozium kellene, hogy a bevételei meghatározó mértékben gyarapodjék).

▲ Az Erkel Kórus a gödöllői kastély udvarján (Útban Felvidékre, 2002.)

A kassai Rákóczi kriptában a kórus nevében Rettegő Csaba, Pálné Virágh Rita és Vaska László koszorúztak ▼

A Gödöllői Grassalkovich-kastély pazar termeinek bebarangolása után Tokajba érkezett a kórus, ahol egy családi borospinceben - jöttele borok kóstolása után - adta első koncertjét a házgardák ámulatára. Sárospatak volt a történelmi turné tulajdonképpeni első állomása, ahol a művelődési ház igazgatója kalaurozt a nevezetességek között. A település a honfoglalás kora óta magyarok lakta terület, Árpád(ó) kapta egy Ketei nevű vitéz, s tőle szerezte meg I. Endre. Viatott, de a helyek úgy tartják, Patakon született Szent Ersebet 1207-ben (Pozsony és Óbuda is szüdtijének vallja). A róla elnevezett városi civil kör tíz éve rendez

tól a Rákócziaké Patak: ott rendezték be birtokaik központját, ott volt kincstárunk, levéltárunk, szántártóluk. A szabadságharc leverése után a Habsburgok kapták meg a várost. A Rákóczi-vár kertjének csendje ma is művészek ihletője, benne múzeumot rendezték be (Vörös-torny, Lórántffy-loggia, Sub Rosa szoba). Sárospatak XX. század végi építészeteinek fejlődését Makovecz Imre neve fémlelzi: ő tervezte a művelődési házat, a repozitóriumot, az impozáns Árpád vezér Gimnázium épületét. A művelődési házat 1983-ban adták át, Porsggy mondott beszédet az ünnepen, ahol kétszáz ember énekelte az elején a Himnusz, a végén a Szózatot (ebben az időben még nem ez volt a

Hatvanmillió forint volt a tavalyi költségvetése, ebből 32 millió forint volt az önkormányzati támogatás, 28 millió forintot az intézménynek kell előteremtienie.

A kórus a híres sárospataki kollégiumba is elátogatott, amely 1531 óta áll e helyen. Comenius idején volt a legfejlettebb: ő volt, aki megszuntette a testi fenyítést, bevezette a szemléltető oktatást, a kötelező színtársasoktatást (évi három darabot kötelező volt előadni a város lakói előtt is). A vár mindenkon tulajdonosai komoly szerepet vállaltak az iskola fenntartásában. A könyvtár 1735-ben Pollack Mihály tervei alapján épült. Lórántffy Zsuzsanna 1500 kötetes hagyatéka is gyarapította. Ma 470-480 ezer példányos a könyvtárlomány, jórészt az adományozóknak köszönhetően, akik e városban születtek vagy itt tanultak. Ide került például Cs. Szabó László 12 ezer kötetes könyvtára is. Az iskolakertben a sétány mellett jeles magyar emberek szobrai állnak: Csokonai, Egressy Berni, Fay András, Pécsi Sándor, Erdély János, Kazinczy, Bessenyei, s a sétány végén Lórántffy Zsuzsanna... A Sárospatakon töltött

b a r a n g o l á s

második estén a görögkatolikus templomban a szombathelyi Erkel Kórus és a helyi kórus közös koncertet adott.

Sátoraljaújfehly és Széphalom voltak a következő állomások, majd a 250 ezer lakosú Kassára érkezett a kórus, ahol 18 ezer magyar él elsőszorra az új panelekakásokban. A közösségi élet még ennél is szűkebb: 8000 magyart jegyez a katolikus egyház. Kevesebb a gyerek, de nem az utóbbi tíz évben fog a számuk, hanem akkor kezdett csökkenni a magyar ajkú lakosság, amikor a nagyapák, apák nem írták magyar iskolába a gyerekeket – mondta egy helybéli. Sokan beszélnek magyarul, de kevesebben vallják magukat magyarok. A legjobb fejű gyerekek Prágába, Németországba mennek tanulni. Kassa sosem volt tisztán magyar város, jelentős a német lakossága (precizitásuk tükröződik a város építészetben), és mintegy háromezer fős zsidóság él ott ma is.

A kassai dombon a Rákóczi kriptá lejáratalán magyarul is ki van írva: nyitva: 9.30-tól 16.30-ig. Csak az ajtó mégis be van zárva, nagy

nehezen kerül elő a sekrestyestől a kulcs. A Kassán rekonstruált rodostói házból vannak azok az emlékek, amik Rákóczi harmainak hazahozataláról mesélnek, ott láthatók a temetkezési ereklyék (zászlók, koszorúk), amik sokáig itt voltak. A rodostói házat – ahol Rákóczi színművésztébe élt – 1940-41-ben építették fel Kassán, de múzeum csak 1991-ben lett belőle. Óriási ünnep keretében, díszes külsőségek között hozták haza a szabadsághős földi maradványait: a múzeumban látható például a halotti lepel csipkéje, de még a koporsó előtt lépkedő nyergelten fehér ló gyásztakarója is. A városi rendőrkapitány hírdeményéből megtudjuk, milyen szervezés előkészületeket tettek a város lakói a temetés napja előtt. Azon a hajnalon, amikor a harmink megérkeztek, csak korlátozott számú ember mehetett ki – belépőjeggyel – a pályaudvarra. Az utcákat lezárták, a tribunókon, erkélyeken, ablakokban lefoglalt helyekhez reggel nyolcig lehetett eljutni. A hazákat felkészítették. Elő volt írva, hogy a közönség „kalaplevéve néma csendben” üdvözölheti a

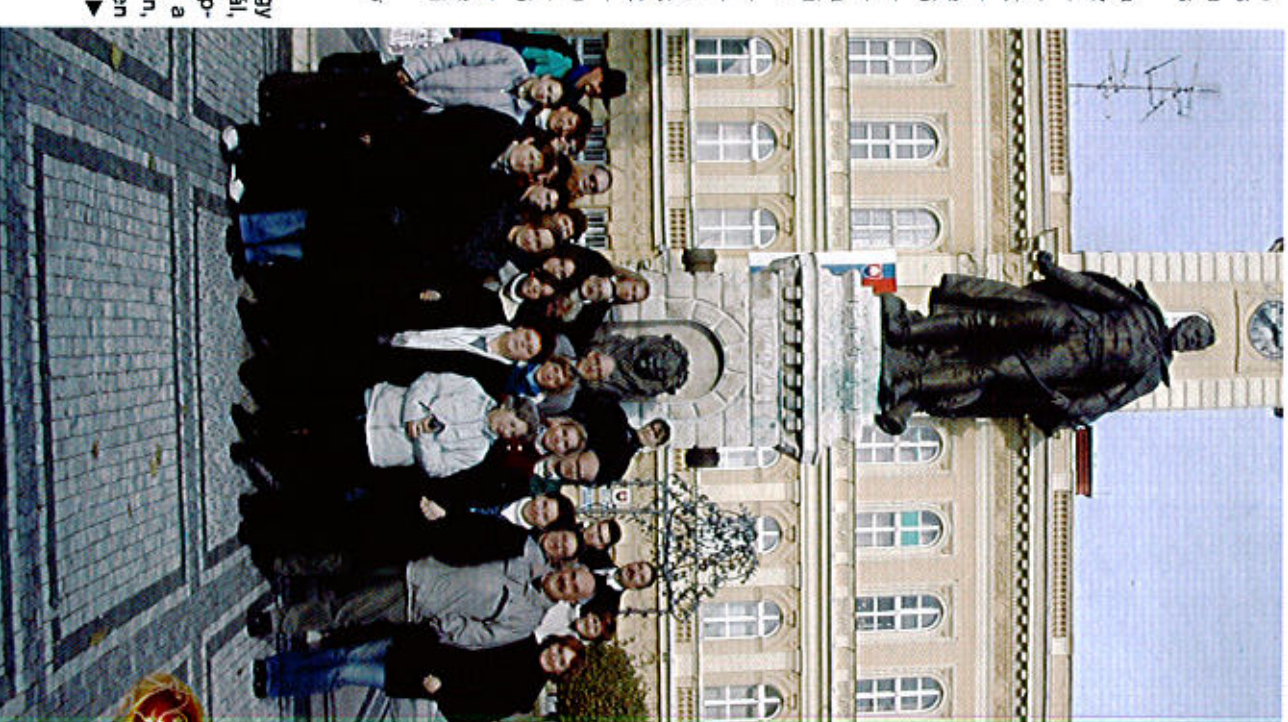
kerékbe törés, megvesztozés és más kínzások szakszerűen ábrázoló képi anyaga és eszközszíne.

A túra negyedik napja már hazafelé vezetett: az erdélyi óriás-hasadékra emlékeztető Szadejő völgyben tett séta után a lejegyzetelt Krasznahorka bűszke vára volt a következő állomás. A vár a bércesszklás Gómörben magasodik, mellette a m á r v á n y d í s z i t é s ú

Andrássy-mauzóleum. Majd a belvárosi Andrássy-kastély pompázatos termet j á r t a be a kórus, megszemlélve a grókok vadászatain elejtett zsákmányok preparátumait is. Rozsnyón Andrássy Franciska szobra és Rákóczi pénzverő háza volt a túra két utolsó, emlékeztetőre érdemes történelmi nevezetessége. *(Merklin Tímea - Vas Nép, 2002. május 18.)*

temetési menet. A múzeum egyik termében amatőr filmet mutathak be az eseményről. A kórus a kassai evangélikus templomban adott koncertet. A templom mellett, ma békésnek tűnő poigán házból valaha börtön volt. Jelenleg múzeum. Benne a

▲Kassa, belváros

Az Erkel Kórus 45. jubileumi kiadványát támogatták:

Szombathely M.J.V. Önkormányzata

Művelődési és Sportház

Force Kft.

Alfa-Mont 97 Kft.

Ferépszer Kft.

Iseum Tours

Szombathelyi Erdészeti Rt.

Gothárd Bt.

Kertvárosi Ép-Ker Kft.

Szombathely és Vidéke ÁFÉSZ Kft.

Plati Hungary Kft.

Vanett Bt.

Genset Kft.

Czifusz és Tóth Kft.

Savaria Nett-Pack Kft.

